

**ΛΕΚΤΙΟ ΧΙΙ: Ο ΥΠΑΤΟΣ ΑΙΜΙΛΙΟΣ ΠΑΥΛΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΣΚΥΛΑΚΙ ΤΗΣ ΚΟΡΗΣ ΤΟΥ
ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ**

L. Aemilio Paulo consuli iterum bellum cum Perse rege gerere obtigit. Ut domum ad vesperum rediit, filiola eius Tertia, quae tum erat admodum parvula, ad complexum patris cucurrit. Pater filiae osculum dedit sed animadvertit eam esse tristiculam. «Quid est» inquit «mea Tertia? Cur tristis es? Quid tibi accidit?» «Mi pater» respondit illa «Persa perit». Perierat enim catellus eo nomine, quem puella multum amabat. Tum pater Tertiae dixit «omen accipio». Sic ex fortuito dicto spem praeclari triumphi animo praesumpsit.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ ΧΙΙ

Στον Λεύκιο Αιμίλιο Παύλο, ύπατο για δεύτερη φορά, έτυχε να διεξαγάγει πόλεμο εναντίον του Περσέα, του βασιλιά (ή εναντίον του βασιλιά Περσέα). Καθώς γύριζε προς το σπίτι του κατά το βραδάκι, η κορούλα του η Τερτία, η οποία τότε ήταν πάρα πολύ μικρή, έτρεξε στην αγκαλιά του πατέρα της (ή για να αγκαλιάσει τον πατέρα της). Ο πατέρας έδωσε στην κόρη (του) ένα φιλί αλλά παρατήρησε ότι αυτή ήταν λιγάκι λυπημένη. «Τι συμβαίνει» ρώτησε/είπε «Τερτία μου; Γιατί είσαι λυπημένη; Τι (σου) συνέβη;» «Πατέρα μου,» απάντησε εκείνη «πέθανε ο Πέρσης». Είχε δηλαδή/ πράγματι πεθάνει (ένα) σκυλάκι με αυτό το όνομα, το οποίο η κοπέλα αγαπούσε πολύ. Τότε ο πατέρας είπε στην Τερτία «δέχομαι τον οiwνό». Έτσι από (ένα) τυχαίο λόγο προγεύτηκε νοερά (ή στην ψυχή του) την ελπίδα (ενός) ένδοξου (ή περίλαμπρου) θριάμβου.

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ ΧΙΙ

1. Τα κύρια ονόματα κατά κανόνα δεν σχηματίζουν πληθυντικό αριθμό (**Lucius Aemilius Paulus, Perses, Persa, Tertia**).
2. Τα υπερδισύλλαβα ονόματα σε -ius καθώς και τα γνήσια κύρια Λατινικά ονόματα στη γενική του ενικού αριθμού συναιρούν το τελικό -ii σε -i και τονίζονται, ύστερα από συναίρεση, στην παραλήγουσα, έστω κι αν αυτή είναι βραχεία.¹
π.χ. Lucius → γενική ενικού: Lucii/Luci

¹ Α. Τζάρτζανος, «Λατινική Γραμματική/ Grammatica Latina», πρβλ. § 19, 2.

π.χ. *filius* → γενική ενικού: *filii/fili*

Τα κύρια γνήσια Λατινικά ονόματα σε *-ius* και το προσηγορικό ουσιαστικό *filius* σχηματίζουν την κλητική του ενικού αριθμού σε *-i* αντί σε *-ie*.²

π.χ. *Lucius* → κλητική ενικού: *Luci*

π.χ. *filius* → κλητική ενικού: *fili*

3. Το όνομα **filia** (= κόρη) σχηματίζει τη δοτική και την αφαιρετική του πληθυντικού όχι μόνο σε *-is* (*filiiis*), αλλά και σε *-abus* (**filiabus**), όταν είναι ανάγκη να γίνει διάκριση από την όμοια αντίστοιχη πτώση του δευτερόκλιτου αρσενικού **filius**.

π.χ. δοτική/αφαιρετική πληθυντικού αριθμού: *filiiis* (*filius*, αρσενικό, Β' κλίση) ≠ *filiabus* (*filia*, θηλυκό, α' κλίση).

4. Τα ελληνικά πρωτόκλιτα ονόματα, ιδίως τα κύρια, που τα πήρε και η Λατινική γλώσσα, σχηματίζουν συνήθως κατά την κλίση τους στη λατινική μερικές πτώσεις του ενικού αριθμού, όπως και στην αρχαία ελληνική.

π.χ. *Perses*, *Anchises* → αιτιατική ενικού αριθμού: *Persen*, *Anchisen*

Παρατίθεται αναλυτικά η κλίση του:

	Singularis
Nominativus	<i>Perses</i>
Genetivus	<i>Persae</i>
Dativus	<i>Persae</i>
Accusativus	<i>Persen/Persam</i>
Vocativus	<i>Perse/Persa</i>
Ablativus	<i>Perse/Persa</i>

5. Από τις αντωνυμίες η μοναδική που διαθέτει κλητική είναι η κτητική αντωνυμία του α' προσώπου για έναν κτήτορα μόνο στον ενικό αριθμό και μόνο για το αρσενικό και το θηλυκό γένος.

---

² Α. Τζάρτζανος, «Λατινική Γραμματική/ *Grammatica Latina*», πρβλ. § 19, 3.

κλητική ενικού αριθμού κτητικής αντωνυμίας (α΄ πρόσωπο): *meus/mi* (αρσενικό) - *mea* (θηλυκό).

6. Οι καταλήξεις *-ulus, -ula, -ulum // -olus, -ola, -olum // -culus, -cula, -culum* υποδηλώνουν τα υποκοριστικά.
7. Το ουσιαστικό *vesper, -eri* υπάγεται στα ουσιαστικά της β΄ κλίσης και δεν αποβάλλει το *-e*. Κλίνεται όπως το ουσιαστικό *puer, -eri* και δεν διαθέτει πληθυντικό αριθμό. Ως προς το γένος του είναι αρσενικό.
vesper, vesperi (γεν. ενικού αριθμού)
8. Το ουσιαστικό *pater, patris* υπάγεται στη γ΄ κλίση των ουσιαστικών, είναι αρσενικό ως προς το γένος του και **ετερόσημο**. Στον ενικό αριθμό *pater, patris*= ο πατέρας, ενώ στον πληθυντικό αριθμό *patres, patrum* = οι συγκλητικοί, οι πατρίκιοι. Επίσης, το συγκεκριμένο ουσιαστικό σχηματίζει τη γενική του πληθυντικού αριθμού σε *patrum*, αν και στο θέμα της γενικής του ενικού αριθμού εμφανίζει δύο σύμφωνα.³
9. Ο τύπος *domi* προέρχεται από το ουσιαστικό *domus, -us*, το οποίο υπάγεται στη δ΄ κλίση των ουσιαστικών και ως προς το γένος του είναι θηλυκό. Το ουσιαστικό *domus* σχηματίζει ορισμένους τύπους και με τις καταλήξεις της β΄ κλίσης. Επίσης σχηματίζει τη γενική του πληθυντικού *domorum*, την αιτιατική του πληθυντικού *domos* (μόνο κατά τη β΄ κλίση). Παρακάτω παρατίθενται η αναλυτική κλίση του ουσιαστικού *domus* κατά τη δ΄ κλίση καθώς και οι τύποι που απαντούν με καταλήξεις από τη β΄ κλίση των ουσιαστικών.⁴

	Singularis	Pluralis
Nominativus:	<i>domus</i>	<i>domus</i>
Genetivus:	<i>domus /domi</i>	<i>domuum /domorum</i>
Dativus:	<i>domui</i>	<i>domibus</i>
Accusativus:	<i>domum</i>	<i>domos</i>
Vocativus:	<i>domus</i>	<i>domus</i>
Ablativus:	<i>domo</i>	<i>domibus</i>

³ Α. Τζάρτζανος, «Λατινική Γραμματική/ *Grammatica Latina*», πρβλ. § 26, 4, Β, α.

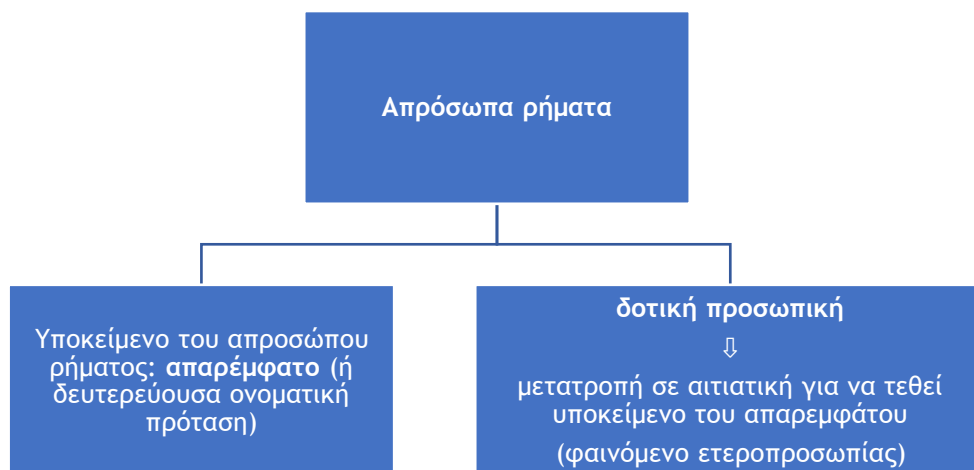
⁴ Α. Τζάρτζανος, «Λατινική Γραμματική/ *Grammatica Latina*», πρβλ. § 30, 3.

Το ουσιαστικό *domus* με καταλήξεις από τη β' κλίση και με συγκεκριμένη επιρρηματική σημασία:

- ✓ **domi**: επιρρηματικός προσδιορισμός που δηλώνει τη στάση σε τόπο (στο σπίτι, στην πατρίδα, πρβλ. οἴκοι)
- ✓ **domum**: επιρρηματικός προσδιορισμός που δηλώνει την κίνηση σε τόπο (προς το σπίτι, προς την πατρίδα, πρβλ. οἴκαδε)
- ✓ **domo**: επιρρηματικός προσδιορισμός που δηλώνει την κίνηση από τόπο/προέλευση/απομάκρυνση (από το σπίτι, από την πατρίδα, πρβλ. οἴκοθεν).

10. Τα απρόσωπα ρήματα της λατινικής γλώσσας ακολουθούν τη σύνταξη των απροσώπων ρημάτων της αρχαίας ελληνικής γλώσσας.

Ο τύπος **domi** προέρχεται από το ουσιαστικό **domus, -us**, το οποίο υπάγεται στη δ' κλίση των ουσιαστικών και ως προς το γένος του είναι θηλυκό. Το συγκεκριμένο ουσιαστικό σε κάποιες πτώσεις δανείζεται καταλήξεις από τη β' κλίση των ουσιαστικών. Στην περίπτωση που εντοπίζεται μέσα σε κείμενα με καταλήξεις από τη β' κλίση, δεν λειτουργεί ως ουσιαστικό αλλά ως επίρρημα με συγκεκριμένη επιρρηματική σημασία.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΤΩΝ ΛΕΞΕΩΝ

L. (Lucio): δοτική ενικού, αρσενικό, του ουσιαστικού **Lucius, Lucii/Luci**, Β΄ κλίση = ο Λεύκιος. Ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό.

Aemilio: δοτική ενικού, αρσενικό, του ουσιαστικού **Aemilius, Aemilii/Aemili**, Β΄ κλίση = ο Αιμίλιος. Ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό.

Paulo: δοτική ενικού, αρσενικό, του ουσιαστικού **Paulus, Pauli**, Β΄ κλίση = ο Παύλος. Ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό.

consuli: δοτική ενικού, αρσενικό, του ουσιαστικού **consul, consulis**, γ΄ κλίση = ο ύπατος.

iterum: επίρρημα χρονικό = για δεύτερη φορά.

bellum: αιτιατική ενικού, ουδέτερο, του ουσιαστικού **bellum, belli**, Β΄ κλίση = ο πόλεμος.

cum: πρόθεση που συντάσσεται με οργανική αφαιρετική = εναντίον, με.

Perse: αφαιρετική ενικού, αρσενικό, του ουσιαστικού **Perses, Persae**, α΄ κλίση = ο Περσέας. Ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό. Για την κλίση του δεξ την επισήμανση 4.

rege: αφαιρετική ενικού, αρσενικό, του ουσιαστικού **rex, regis**, γ΄ κλίση = ο βασιλιάς.

gerere: απαρέμφατο ενεργητικού ενεστώτα του ρήματος της γ΄ συζυγίας, **gero, gessi, gestum, gerere**, 3 = κάνω, πράττω, διεξάγω.

obtingit: γ΄ ενικό οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του απροσώπου ρήματος της γ΄ συζυγίας, **obtingit, obtingit, -, obtingere**, 3 = (μου) λαχαίνει (ο κλήρος) να, τυχαίνει να.

Ut: υποτακτικός, χρονικός σύνδεσμος = μόλις, όταν.

domum: αιτιατική ενικού, θηλυκό, του ουσιαστικού **domus, -us**, δ' κλίση = σπίτι, οικία. Εδώ ο τύπος λειτουργεί ως επίρρημα που δηλώνει κίνηση σε τόπο = προς το σπίτι, προς την πατρίδα.

ad: πρόθεση που συντάσσεται με αιτιατική = προς, σε.

vesperum: αιτιατική ενικού, αρσενικό, του ουσιαστικού **vesper, vesperi**, β' κλίση = η εσπέρα, το βράδυ. (Δεν είναι εύχρηστο στον πληθυντικό αριθμό).

rediit: γ' ενικό οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ανώμαλου ρήματος **redeo, redii (redivi), reditum, redire** = επιστρέφω.

filiola: ονομαστική ενικού, θηλυκό, του ουσιαστικού **filiola, filiulae**, α' κλίση = η κορούλα. Πρόκειται για την υποκοριστική κατάληξη **-ola** και το ουσιαστικό **filia, filiae**, α' κλίση = η κόρη.

eius: γενική ενικού, αρσενικό, της δεικτικής-επαναληπτικής αντωνυμίας **is, ea, id** = αυτός, αυτή, αυτό.

Tertia: ονομαστική ενικού, θηλυκό, του ουσιαστικού **Tertia, Tertiae**, α' κλίση = η Τερτία. Ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό.

quae: ονομαστική ενικού, θηλυκό, της αναφορικής αντωνυμίας **qui, quae, quod** = ο οποίος, η οποία, το οποίο.

tum: επίρρημα χρονικό = τότε.

erat: γ' ενικό οριστικής παρατατικού του βοηθητικού ρήματος **sum, fui, - , esse** = είμαι, υπάρχω.

admodum: επίρρημα ποσοτικό = πάρα πολύ.

parvula: ονομαστική ενικού, θηλυκό, θετικού βαθμού, του τριγενούς και τρικαταλήκτου επιθέτου **parvulus, parvula, parvulum**, β' κλίση = μικρούλης, μικρούλα, μικρούλι. Δεν σχηματίζει παραθετικά. Πρόκειται για την υποκοριστική κατάληξη **-ulus, -ula, ulum**. Προέρχεται

από το τριγενές και τρικατάληκτο επίθετο *parvus, parva, parvum*, β' κλίση = μικρός, μικρή, μικρό. (Συγκριτικός: *minor, minor, minus*, Υπερθετικός: *minimus, minima, minimum*).

ad: πρόθεση που συντάσσεται με αιτιατική = προς, σε.

complexum: αιτιατική ενικού, αρσενικό, του ουσιαστικού **complexus, complexus**, δ' κλίση = η αγκαλιά.

patris: γενική ενικού, αρσενικό, του ουσιαστικού **pater, patris**, γ' κλίση = ο πατέρας. Το ουσιαστικό υπάγεται στα **ετερόσημα**, δηλαδή στον ενικό αριθμό *pater, patris* = ο πατέρας, ενώ στον πληθυντικό αριθμό *patres, patrum* = οι συγκλητικοί, οι πατρίκιοι.

cucurrit: γ' ενικό οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος της γ' συζυγίας, **curro, cucurri, cursum, currere, 3** = τρέχω.

Pater: ονομαστική ενικού, αρσενικό, του ουσιαστικού **pater, patris**, γ' κλίση = ο πατέρας. Το ουσιαστικό υπάγεται στα **ετερόσημα**, δηλαδή στον ενικό αριθμό *pater, patris* = ο πατέρας, ενώ στον πληθυντικό αριθμό *patres, patrum* = οι συγκλητικοί, οι πατρίκιοι.

filiae: δοτική ενικού, θηλυκό, του ουσιαστικού **filia, filiae**, α' κλίση = η κόρη.

osculum: αιτιατική ενικού, ουδέτερο, του ουσιαστικού **osculum, osculi**, β' κλίση = το φιλή.

dedit: γ' ενικό οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος της α' συζυγίας, **do, dedi, datum, dare, 1** = δίνω.

sed: παρατακτικός, αντιθετικός σύνδεσμος = αλλά.

animadvertit: γ' ενικό οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος της γ' συζυγίας, **animadverto, animadverti, animadversum, animadvertere, 3** = παρατηρώ.

eam: αιτιατική ενικού, θηλυκό, της δεικτικής-επαναληπτικής αντωνυμίας **is, ea, id** = αυτός, αυτή, αυτό.

esse: απαρέμφατο ενεστώτα του βοηθητικού ρήματος **sum, fui, - , esse** = είμαι, υπάρχω.

tristiculam: αιτιατική ενικού, θηλυκό, θετικού βαθμού, του τριγενούς και τρικαταλήκτου επιθέτου **tristiculus, tristicula, tristiculum**, β' κλίση = κάπως θλιμμένος, θλιμμένη, θλιμμένο. Δεν σχηματίζει παραθετικά. Πρόκειται για την υποκοριστική κατάληξη **-ulus, -ula, -ulum**. Προέρχεται από το τριγενές και δικατάληκτο επίθετο **tristis, tristis, triste**, γ' κλίση = θλιμμένος, θλιμμένη, θλιμμένο. (**Συγκριτικός:** **tristior, tristior, tristius**, **Υπερθετικός:** **tristissimus, tristissima, tristissimum**).

Quid: ονομαστική ενικού, ουδέτερο, της ουσιαστικής ερωτηματικής αντωνυμίας **quis, quis, quid** = ποιος, ποια, ποιο;

est: γ' ενικό οριστικής ενεστώτα του βοηθητικού ρήματος **sum, fui, - , esse** = είμαι, υπάρχω.

inquit: γ' ενικό οριστικής παρακειμένου του ελλειπτικού ρήματος **inquam** = λέγω.

mea: κλητική ενικού, θηλυκό, της κτητικής αντωνυμίας α' προσώπου, για έναν κτήτορα **meus, mea, meum** = δικός μου, δική μου, δικό μου.

Tertia: κλητική ενικού, θηλυκό, του ουσιαστικού **Tertia, Tertiae**, α' κλίση = Τερτία. Ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό.

Cur: ερωτηματικό επίρρημα = γιατί;

tristis: ονομαστική ενικού, θηλυκό, θετικού βαθμού, του τριγενούς και δικαταλήκτου επιθέτου της **tristis, tristis, triste**, γ' κλίση = θλιμμένος, θλιμμένη, θλιμμένο / λυπημένος, λυπημένη, λυπημένο. (**Συγκριτικός:** **tristior, tristior, tristius**, **Υπερθετικός:** **tristissimus, tristissima, tristissimum**).

es: β' ενικό οριστικής ενεστώτα του βοηθητικού ρήματος **sum, fui, - , esse** = είμαι, υπάρχω.

Quid: ονομαστική ενικού, ουδέτερο, της ουσιαστικής ερωτηματικής αντωνυμίας **quis, quis, quid** = ποιος, ποια, ποιο;

tibi: δοτική ενικού της προσωπικής αντωνυμίας β' προσώπου **tu** = εσύ (β' πρόσωπο).

accidit: γ' ενικό οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος της γ' συζυγίας, **accido, accidi, - , accidere** = πέφτω & ως απρόσωπο **accidit, accidit, - , accidere, 3** (εδώ **accidit** + δοτική προσωπική) = συμβαίνει.

Mi: κλητική ενικού, αρσενικό, της κτητικής αντωνυμίας α' προσώπου, για ένα κτήτορα **meus, mea, meum** = δικός μου, δική μου, δικό μου.

pater: κλητική ενικού, αρσενικό, του ουσιαστικού **pater, patris, γ' κλίση** = ο πατέρας. Το ουσιαστικό υπάγεται στα **ετερόσημα**, δηλαδή στον ενικό αριθμό **pater, patris** = ο πατέρας, ενώ στον πληθυντικό αριθμό **patres, patrum** = οι συγκλητικοί, οι πατρίκιοι.

respondit: γ' ενικό οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος της β' συζυγίας, **respondeo, respondi, responsum, respondere, 2** = απαντώ.

illa: ονομαστική ενικού, θηλυκό, της δεικτικής αντωνυμίας **ille, illa, illud** = εκείνος, εκείνη, εκείνο.

Persa: ονομαστική ενικού, αρσενικό, του ουσιαστικού **Persa, Persae, α' κλίση**= ο Πέρσης. Ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό.

perii: γ' ενικό οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ανώμαλου ρήματος **pereo, perii (perivi), peritum, perire** = χάνομαι, πεθαίνω.

Perierat: γ' ενικό οριστικής ενεργητικού υπερσυντελικού του ανώμαλου ρήματος **pereo, perii (perivi), peritum, perire** = χάνομαι, πεθαίνω.

enim: παρατακτικός, αιτιολογικός ή διασαφητικός σύνδεσμος. Εδώ διασαφητικός = δηλαδή.

catellus: ονομαστική ενικού, αρσενικό, του ουσιαστικού **catellus, catelli, β' κλίση** = το σκυλάκι.

eo: αφαιρετική ενικού, ουδέτερο, της δεικτικής-επαναληπτικής αντωνυμίας **is, ea, id** = αυτός, αυτή, αυτό.

nomine: αφαιρετική ενικού, ουδέτερο, του ουσιαστικού **nomen, nominis**, γ' κλίση = το όνομα.

quem: αιτιατική ενικού, αρσενικό, της αναφορικής αντωνυμίας **qui, quae, quod** = ο οποίος, η οποία, το οποίο.

puella: ονομαστική ενικού, θηλυκό, του ουσιαστικού **puella, puellae**, α' κλίση = η κοπέλα, το κορίτσι.

multum: επίρρημα ποσοτικό = πολύ [**Συγκριτικός:** plus, **Υπερθετικός:** plurimum]. Προέρχεται από το τριγενές και τρικατάληκτο επίθετο **multi, multae, multa**, β' κλίση (το συγκεκριμένο επίθετο δεν σχηματίζει ενικό αριθμό) = πολλοί, πολλές, πολλά. (**Συγκριτικός:** plures, plures, plur(i)a, **Υπερθετικός:** plurimi, plurimae, plurima)].

amabat: γ' ενικό οριστικής ενεργητικού παρατατικού του ρήματος της α' συζυγίας, **amo, amavi, amatum, amāre, 1** = αγαπώ.

Tum: επίρρημα χρονικό = τότε.

pater: ονομαστική ενικού, αρσενικό, του ουσιαστικού **pater, patris**, γ' κλίση = ο πατέρας. Το ουσιαστικό υπάγεται στα **ετερόσημα**, δηλαδή στον ενικό αριθμό **pater, patris** = ο πατέρας, ενώ στον πληθυντικό αριθμό **patres, patrum** = οι συγκλητικοί, οι πατρίκιοι.

Tertiae: δοτική ενικού, θηλυκού, του ουσιαστικού **Tetiae, Tertiae**, α' κλίση = η Τερτία. Ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό.

dixit: γ' ενικό οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος της γ' συζυγίας, **dico, dixi, dictum, dicere, 3** = λέω.

omen: αιτιατική ενικού, ουδέτερο, του ουσιαστικού **omen, ominis**, γ' κλίση = ο οιωνός.

accipio: α' ενικό οριστικής ενεργητικού ενεστώτα του ρήματος της γ' συζυγίας, **accipio, accipi, acceptum, accipere, 3** (ανήκει στα 15 ρήματα σε -io) = (από)δέχομαι.

Sic: επίρρημα τροπικό = έτσι.

ex: πρόθεση που συντάσσεται με κυρίως αφαιρετική = από.

fortuito: αφαιρετική ενικού, ουδέτερο, θετικού βαθμού, του τριγενούς και τρικαταλήκτου επιθέτου **fortuitus, fortuita, fortuitum**, β' κλίση = τυχαίος, τυχαία, τυχαίο. (Δεν σχηματίζει παραθετικά).

dicto: αφαιρετική ενικού, ουδέτερο, του ουσιαστικού **dictum, dicti**, β' κλίση = ο λόγος.

spem: αιτιατική ενικού, θηλυκό, του ουσιαστικού **spes, spei**, ε' κλίση = η ελπίδα. (Στον πληθυντικό αριθμό σχηματίζει μόνο τις 3 όμοιες πτώσεις, ονομαστική, αιτιατική και κλητική πληθυντικού αριθμού: spes).

praeclari: γενική ενικού, αρσενικό, θετικού βαθμού, του τριγενούς και τρικαταλήκτου επιθέτου **praeclarus, praeclara, praeclarum**, β' κλίση = λαμπρός, λαμπρή, λαμπρό / περίλαμπρος, περίλαμπρη, περίλαμπρο (**Συγκριτικός:** praeclarior, praeclarior, praeclarius, **Υπερθετικός:** praeclarissimus, praeclarissima, praeclarissimum).

triumphi: γενική ενικού, αρσενικό, του ουσιαστικού **triumphus, triumphi**, β' κλίση = ο θρίαμβος.

animo: αφαιρετική ενικού, αρσενικό, του ουσιαστικού **animus, animi**, β' κλίση = η ψυχή.

praesumpsit: γ' ενικό οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος της γ' συζυγίας, **praesumo, praesumpsi, praesumptum, praesumere, 3** = προγεύομαι.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ ΤΑΞΙΝΟΜΗΜΕΝΟ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

Α΄ κλίση

Perses, -ae: αρσενικό (Ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει πληθυντικό αριθμό)
filiola, -ae: θηλυκό (Υποκοριστικό του ουσιαστικού filia, -ae)
Tertia, -ae: θηλυκό (Ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει πληθυντικό αριθμό)
filia, -ae: θηλυκό
Persa, -ae: αρσενικό (Ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει πληθυντικό αριθμό)
puella, -ae: θηλυκό

Β΄ κλίση

L.<Lucius, -ii/-i: αρσενικό (Ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει πληθυντικό αριθμό)
Aemilius, -ii/-i: αρσενικό (Ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει πληθυντικό αριθμό)
Paulus, -i: αρσενικό (Ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει πληθυντικό αριθμό)
bellum, -i: ουδέτερο
vesper, -eri: αρσενικό (Δεν σχηματίζει πληθυντικό αριθμό)
osculum, -i: ουδέτερο
catellus, -i: αρσενικό
dictum, -i: ουδέτερο
triumphus, -i: αρσενικό
animus, -i: αρσενικό

Γ΄ κλίση

consul, -is: αρσενικό
rex, regis: αρσενικό
pater, -tris: αρσενικό (υπάγεται στα *ετερόσημα*). Γεν. Πληθ.: patrum

nomen, -inis: ουδέτερο
omen, -inis: ουδέτερο

Δ' κλίση

domus, -us: θηλυκό
complexus, -us: αρσενικό

Ε' κλίση

spes, -ei: θηλυκό

ΕΠΙΘΕΤΑ

Β' κλίση

parvulus, -a, -um (δεν σχηματίζει παραθετικά. Προέρχεται από το επίθετο parvus, -a, -um, **Συγκριτικός**: minor, minor, minus, **Υπερθετικός**: minimus, -a, -um)
tristiculus, -a, -um (δεν σχηματίζει παραθετικά. Προέρχεται από το επίθετο tristis, -is, -e)
fortuitus, -a, -um (δεν σχηματίζει παραθετικά)
praeclarus, -a, -um (**Συγκριτικός**: praeclarior, -ior, -ius, **Υπερθετικός**: praeclarissimus, -a, -um)

Γ' κλίση

tristis, -is, -e (**Συγκριτικός**: tristior, -ior, -ius, **Υπερθετικός**: tristissimus, -a, -um)

ANTΩNYMIEΣ

is, ea, id (δεικτική-επαναληπτική)
qui, quae, quod (αναφορική)
quis, quis, quid (ουσιαστική ερωτηματική)
tu (προσωπική, Β΄ πρόσωπο)
meus, mea, meum (κτητική, α΄ πρόσωπο-ένας κτήτορας)
ille, illa, illud (δεικτική)

ΡΗΜΑΤΑ

1η Συζυγία

do, dedi, datum, dāre
amo, amavi, amatum, amāre

2η Συζυγία

respondeo, respondi, responsum, respondēre

3η Συζυγία

gero, gessi, gestum, gerēre
obtingit, obtigit, - , obtingēre (απρόσωπο)
curro, cucurri, cursum, currēre
animadverto, animadverti, animadversum, animadvertēre
accido, accidi, - , accidēre & accidit, accidit, - , accidēre (ως απρόσωπο)
dico, dixi, dictum, dicēre
accipio, accepi, acceptum, accipēre (ανήκει στα 15 ρήματα σε -io)

praesumo, praesumpsi, praesumptum, praesumĕre

ΑΝΩΜΑΛΑ ΡΗΜΑΤΑ

redeo, redii (redivi), reditum, redire
pereo, perii (perivi), peritum, perire

ΒΟΗΘΗΤΙΚΑ ΡΗΜΑΤΑ

sum, fui, - , esse

ΕΛΛΕΙΠΤΙΚΑ ΡΗΜΑΤΑ

inquam, inquit, - , -

ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΑ

iterum (χρονικό)
tum (χρονικό)
admodum (ποσοτικό)
cur (ερωτηματικό)
multum (ποσοτικό, Συγκριτικός: plus, Υπερθετικός: plurimum)
sic (τροπικό)

ΠΡΟΘΕΣΕΙΣ

cum (+ οργανική αφαιρετική)

ad (+ αιτιατική)

ex (+κυρίως αφαιρετική)

ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ

ut (υποτακτικός, χρονικός σύνδεσμος)

sed (παρατακτικός, αντιθετικός σύνδεσμος)

enim (παρατακτικός, αιτιολογικός σύνδεσμος)

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

L. Aemilio Paulo consuli iterum bellum cum Perse rege gerere obtigit: κύρια πρόταση κρίσεως, η οποία εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό γεγονός (*obtigit*: οριστική παρακειμένου).

obtigit: ρήμα απρόσωπο.

gerere: υποκείμενο του απροσώπου ρήματος *obtigit* και τελικό απαρέμφατο.

L. Aemilio Paulo: δοτική προσωπική στο απρόσωπο ρήμα *obtigit*.

(*Lucium Aemilium Paulum*): η δοτική προσωπική μετατρέπεται σε αιτιατική για να τεθεί υποκείμενο του τελικού απαρεμφάτου *gerere* (ετεροπροσωπία).

consuli: ομοιόπτωτος προσδιορισμός, παράθεση στο *L. Aemilio Paulo*.

bellum: αντικείμενο του τελικού απαρεμφάτου *gerere*.

iterum: επιρρηματικός προσδιορισμός που δηλώνει τον χρόνο.

cum Perse: εμπρόθετος προσδιορισμός της εναντίωσης/εχθρικής διάθεσης στο τελικό απαρέμφατο *gerere*.

rege: ομοιόπτωτος προσδιορισμός, παράθεση στο *Perse*.

Ut domum ad vesperum rediit: δευτερεύουσα επιρρηματική χρονική πρόταση, η οποία εισάγεται με τον χρονικό σύνδεσμο *ut* και εκφέρεται με οριστική, γιατί η πράξη της χρονικής πρότασης ενδιαφέρει μόνο από χρονικής άποψης, σε χρόνο παρακείμενο (*rediit*), γιατί αναφέρεται στο παρελθόν και δηλώνει το προτερόχρονο. Συντακτικά λειτουργεί ως επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο περιεχόμενο της πρότασης εξάρτησης, δηλαδή στην πρόταση *filio eius Tertio ad complexum patris cucurrit*.

rediit: ρήμα.

(*L. Aemilius Paulus*): εννοούμενο υποκείμενο του ρήματος *rediit*.

domum: επιρρηματικός προσδιορισμός που δηλώνει κίνηση σε τόπο στο ρήμα *rediit*.

ad vesperum: εμπρόθετος προσδιορισμός που δηλώνει χρόνο στο ρήμα *rediit*.

Filiola eius Tertia ad complexum patris cucurrit: κύρια πρόταση κρίσεως, η οποία εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό γεγονός (*cucurrit*: οριστική παρακειμένου).

cucurrit: ρήμα.

filiola: υποκείμενο του ρήματος *cucurrit*.

eius: γενική κτητική στο *filiola*.

Tertia: ομοίопτως προσδιορισμός, επεξήγηση στο *filiola*.

ad complexum patris:

ως 1^η εκδοχή: **ad complexum** εμπρόθετος προσδιορισμός που δηλώνει την κατεύθυνση/κίνηση (σε τόπο) στο ρήμα *cucurrit*.

patris: γενική κτητική στο *complexum*.

ως 2^η εκδοχή: **ad complexum** εμπρόθετος προσδιορισμός που δηλώνει σκοπό στο ρήμα *cucurrit*.

patris: γενική αντικειμενική στο *complexum*

quae tum erat admodum parvula: δευτερεύουσα αναφορική πρόταση, προσδιοριστική στο *filiola*. Εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία **quae** και εκφέρεται με οριστική, γιατί δηλώνει κάτι βέβαιο και πραγματικό, σε χρόνο παρατατικό (*erat*), γιατί αναφέρεται στο παρελθόν.

erat: ρήμα.

quae: υποκείμενο του ρήματος *erat*.

parvula: κατηγορούμενο στο υποκείμενο του ρήματος *erat*, δηλαδή στο *quae*, λόγω του συνδετικού ρήματος *erat*.

tum: επιρρηματικός προσδιορισμός που δηλώνει τον χρόνο στο ρήμα *erat*.

admodum: επιρρηματικός προσδιορισμός που δηλώνει το ποσό στο *parvula*.

Pater filiae osculum dedit: κύρια πρόταση κρίσεως, η οποία εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό γεγονός (*dedit*: οριστική παρακειμένου).

dedit: ρήμα.

Pater: υποκείμενο του ρήματος *dedit*.

filiae: έμμεσο αντικείμενο του ρήματος *dedit*.

osculum: άμεσο αντικείμενο του ρήματος *dedit*.

Sed animadvertit eam esse tristiculam: κύρια πρόταση κρίσεως, η οποία εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό γεγονός (*animadvertit*: οριστική παρακειμένου). Συνδέεται με την προηγούμενη πρόταση παρατακτικά με τον αντιθετικό σύνδεσμο *sed*.

animadvertit: ρήμα.

(pater): εννοούμενο υποκείμενο του ρήματος *animadvertit*.

esse: αντικείμενο του ρήματος *animadvertit* και ειδικό απαρέμφατο.

eam: υποκείμενο του ειδικού απαρεμφάτου *esse* (ετεροπροσωπία).

tristiculam: κατηγορούμενο στο υποκείμενο του ειδικού απαρεμφάτου *esse*, δηλαδή στο *eam*, λόγω του συνδετικού απαρεμφάτου *esse*.

«**Quid est mea Tertia?**»: κύρια, ευθεία ερωτηματική πρόταση, μερικής άγνοιας, η οποία εισάγεται με την ερωτηματική αντωνυμία *quid* και εκφέρεται με οριστική, γιατί εκφράζει μια πραγματική κατάσταση, σε χρόνο ενεστώτα (*est*), γιατί αναφέρεται στο παρόν.

est: ρήμα.

Quid: υποκείμενο του ρήματος *est*.

Tertia: κλητική προσφώνηση.

mea: ομοιόπτωτος, επιθετικός προσδιορισμός στο *Tertia*.

inquit: κύρια πρόταση κρίσεως, παρενθετική, η οποία εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό γεγονός (*inquit*: οριστική παρακειμένου).

inquit: ρήμα.

(pater): εννοούμενο υποκείμενο του ρήματος *inquit*.

Cur tristis es?: κύρια, ευθεία ερωτηματική πρόταση, μερικής άγνοιας, η οποία εισάγεται με το ερωτηματικό επίρρημα *cur* και εκφέρεται με οριστική, γιατί εκφράζει μια πραγματική κατάσταση, σε χρόνο ενεστώτα (*es*), γιατί αναφέρεται στο παρόν.

es: ρήμα.

(tu): εννοούμενο υποκείμενο του ρήματος *es*.

tristis: κατηγορούμενο στο εννοούμενο υποκείμενο του ρήματος *es*, δηλαδή στο *tu*, λόγω του συνδετικού ρήματος *es*.

Cur: επιρρηματικός προσδιορισμός της αιτίας στο ρήμα *es*.

Quid tibi accidit?: κύρια, ευθεία ερωτηματική πρόταση, μερικής άγνοιας, η οποία εισάγεται με την ερωτηματική αντωνυμία *quid* και εκφέρεται με οριστική, γιατί εκφράζει μια πραγματική κατάσταση, σε χρόνο παρακείμενο (*accidit*), γιατί αναφέρεται στο παρελθόν.

accidit: ρήμα.

Quid: υποκείμενο του ρήματος *accidit*.

tibi: δοτική προσωπική ηθική στο ρήμα *accidit*.

«Mi pater Persa periit»: κύρια πρόταση κρίσεως, η οποία εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό γεγονός (*periit*: οριστική παρακειμένου).

periit: ρήμα.

Persa: υποκείμενο του ρήματος *periit*.

pater: κλητική προσφώνηση.

Mi: ομοιόπτωτος, επιθετικός προσδιορισμός στο *pater*.

respondit illa: κύρια πρόταση κρίσεως, η οποία εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό γεγονός (*respondit*: οριστική παρακειμένου).

respondit: ρήμα.

illa: υποκείμενο του ρήματος *respondit*.

Perierat enim catellus eo nomine: κύρια πρόταση κρίσεως, η οποία εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό γεγονός (*perierat*: οριστική υπερσυντελικού).

Perierat: ρήμα.

catellus: υποκείμενο του ρήματος *perierat*.

nomine: αφαιρετική της ιδιότητας στο *catellus*.

eo: ομοιόπτωτος, επιθετικός προσδιορισμός στο *nomine*.

Quem puella multum amabat: δευτερεύουσα αναφορική πρόταση, προσδιοριστική στο *catellus*, η οποία εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία **quem** και εκφέρεται με οριστική, γιατί δηλώνει κάτι βέβαιο και πραγματικό, σε χρόνο παρατατικό (*amabat*), γιατί αναφέρεται στο παρελθόν.

amabat: ρήμα.

puella: υποκείμενο του ρήματος *amabat*.

quem: αντικείμενο του ρήματος *amabat*.

multum: επιρρηματικός προσδιορισμός που δηλώνει το ποσό στο ρήμα *amabat*.

Tum pater Tertiae dixit: κύρια πρόταση κρίσεως, η οποία εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό γεγονός (*dixit*: οριστική παρακειμένου).

dixit: ρήμα.

pater: υποκείμενο του ρήματος *dixit*.

Tertiae: αντικείμενο του ρήματος *dixit*.

Tum: επιρρηματικός προσδιορισμός που δηλώνει τον χρόνο στο ρήμα *dixit*.

«**omen accipio**»: κύρια πρόταση κρίσεως, η οποία εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό γεγονός (*accipio*: οριστική ενεστώτα).

accipio: ρήμα.

(**ego**): εννοούμενο υποκείμενο του ρήματος *accipio*.

omen: αντικείμενο του ρήματος *accipio*.

Sic ex fortuito dicto spem praeclari triumphi animo praesumpsit: κύρια πρόταση κρίσεως, η οποία εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό γεγονός (*praesumpsit*: οριστική παρακειμένου).

praesumpsit: ρήμα.

(**pater /L. Aemilius Paulus**): εννοούμενο υποκείμενο του ρήματος *praesumpsit*.

spem: αντικείμενο του ρήματος *praesumpsit*.

triumphi: γενική αντικειμενική στο *spem*.

praeclari: ομοιόπτωτος, επιθετικός προσδιορισμός στο *triumphi*.

ex dicto: εμπρόθετος προσδιορισμός που δηλώνει το εξωτερικό αναγκαστικό αίτιο στο ρήμα *praesumpsit*.

fortuito: ομοιόπτωτος, επιθετικός προσδιορισμός στο *dicto*.

animo: απρόθετη αφαιρετική του τόπου μεταφορικά (εδώ με την έννοια του τρόπου) στο ρήμα *praesumpsit*.

Sic: επιρρηματικός προσδιορισμός που δηλώνει τον τρόπο στο ρήμα *praesumpsit*.